

Nr 1270

av herr Sjöholm m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 45

med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m.

Punkten nr 3 i domarreglerna lyder som följer: "Desslikes skall han ock besinna, att domarämbetet är för den menige mans bästa insatt, och icke för domarens eget bästa, och därför skall han bruka det den menige man, och icke sig själv, till godo, ändock det är honom väl själv med till godo, när det rätt brukat varder. Dock skall han söka det meniga bästa med ämbetet och icke sitt eget. Ty domaren är för den menige mans skull, och icke den menige man för domarens skull."

Kraven på en rättsordning som garanterar den enskilde medborgarens oinskränkta rätt att få sin sak objektivt och uttömmande prövad är djupt rotad i svensk rättstradition. Det är redan av detta skäl mindre lämpligt att — såsom föreslås i det nu förevarande regeringsförslaget — beskära och inskränka menige mans rätt att fullfölja talan till högsta domstolen. Detta skulle otvivelaktigt i vida kretsar komma att uppfattas som om möjligheterna att vinna rättvisa minskats; även om en sådan mening vore felaktig måste det för rättssamhället vara angeläget att tillse att den inte kommer i omlopp. Principiellt förhåller det sig givetvis så att ju grundligare och allsidigare en rättssak granskas och prövas desto bättre för rättssäkerheten och för allmänhetens förtroende för rättsordningen. Talans prövning i tre instanser är ur denna synpunkt självfallet att föredraga framför en inskränkning till två. Vi kan av detta skäl inte ansluta oss till propositionens förslag i vad det avser en stark reducering av rätten att fullfölja talan till högsta domstolen.

Grundtanken i regeringsförslaget är att högsta domstolen huvudsakligen skall bli prejudikatinstans under det att prövning av huruvida underrätts domslut är objektivt korrekt inte längre skall ske. Detta kan enligt vår mening leda till direkt stötande konsekvenser. Högsta domstolen skulle sålunda till prövning uppta ett mål där prejudikatinteresse förefinns även om den finner att hovrättens domslut är riktigt och bör fastställas. Däremot skulle prövning icke kunna komma till stånd om prejudikatinteresse saknas, och detta även om det är uppenbart att hovrättens domslut inte framstår som otvetydigt korrekt. Ett dylikt system torde stå i dålig samklang med det allmänna rättsmedvetandet.

Vi anser att möjligheten att erhålla ändringsdispens, inte på sätt regeringsförslaget skulle innebära, må elimineras. Möjligheten bör bibehållas i de fall där en person som frikänts i underrätt fällts till ansvar i hovrätt. Vi finner det ytterst angeläget utifrån de principiella synpunkter vi ovan anlagt, att ett sådant mål alltid skall kunna komma i åtnjutande

av ändringsdispens. Detsamma bör gälla när hovrättens dom — liksom underrättens — är fällande men skiljaktiga meningar förelegat i hovrätten.

Med återopande av vad vi ovan anført hemställer vi

dels att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 45 för sin del med godtagande av förslaget i övrigt måtte besluta att till 10 §, 54 kap. i lag om ändring i rättegångsbalken skall fogas stadgande av innebörd att prövningstillstånd må meddelas

a) när med ändring av underrätts dom fällande sådan föreligger i hovrätt;

b) när skiljaktiga meningar förelegat i hovrätt;

dels att vederbörande utskott måtte utarbета lagtext som tillgodoser de i motionen framlagda synpunkterna.

Stockholm den 30 mars 1971

STEN SJÖHOLM (fp)

DANIEL WIKLUND (fp)

i Stockholm

HANS PETERSSON (fp)

MARTIN HENMARK (fp)

i Röstånga

